

Nyhetsbrev

Vi samarbetar med kommuner i Stockholms län och Region Stockholm

2022-04-28 | Årgång 9 | Nummer 4

[Läs brevet i webbläsare](#)

Hej!

När våren nu kommit på allvar vill man sätta tiden på paus och njuta av den första försiktiga grönskan och de längre dagarna.

Men det är också en intensiv tid, då mycket ska hinnas med innan midsommar. På PKC avlöser utbildningstillfällena varandra med ett digert utvecklingsarbete. Fler utbildningar ges nu fysiskt, och det är förstås roligt att känna energin i mötet med varandra. För några veckor sedan hade vi en spännande workshop om hur vi kan samarbeta kring den svårt sjuka personen med cancer. Läs mer om det lite längre ner i Nyhetsbrevet.

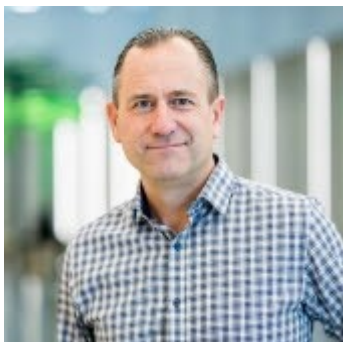
I höst är det dags för en "riktig" PKC-dag! Vi har i dagarna fastställt programmet (med reservation för smärre förändringar) för vår årliga PKC-dag, och den äger rum den 27 oktober i Folkets hus i Stockholm. Temat är "Närstående i palliativ vård". Läs mer i särskild nyhetsruta. Vi ser redan fram emot att ses!

Som jag berättat tidigare så har vi på PKC nu ett Vetenskapligt råd – det är vi mycket stolta över. Var och en kommer presentera sig under året och i samband med det publicerar vi ett vetenskapligt referat som de skrivit. I detta nummer får du möta Linda Björkhem Bergman.

I detta Nyhetsbrev lyfter Peter Strang ny kunskap om cancer och samtidig demens, och betydelsen för den palliativa vården.

Vi önskar dig intressant läsning!

Bästa hälsningar,

Fredrik Sandlund
Verksamhetschef

Peter Strang
Vetenskaplig ledare

Kalendarium

Vårens och tidiga höstens utbildningar

Symptomkontroll i palliativ vård

Föreläsare: Linda Björkhem Bergman, Per Fürst

Reflektionsledarutbildning – för medarbetare inom kommunal vård- och omsorg

Utbilda reflektionsledare i din verksamhet

De nödvändiga samtalen – läkare

Ges i samarbete med Palliativt utvecklingscentrum i Lund och RCC Stockholm Gotland

Svår hjärtsvikt och KOL – hur kan vi identifiera försämring?

Riktat sig till den basala hemsjukvården i Stockholms län

Trygg när döden närmar sig

Utbildningen ges i samarbete med Forum Carpe

Palliativ vård – en introduktion

Föreläsare: Lilian Fransson, Cecilia Högberg, PKC

Undersköterskans roll i palliativ vård

Föreläsare: Lilian Fransson och Mona Nyberg, PKC

Palliativ vård inom äldreomsorgen – vad kan vi göra tillsammans?

Startskott för Region Stockholms extra satsning på palliativ vård inom kommunal vård och omsorg!

Omvårdnadsåtgärder vid KOL

Föreläsning för den specialiserade palliativa vården på uppdrag av Region Stockholm

Grundkurs Hjärttumör

Ges i samarbete med Karolinska Universitetssjukhuset, RCC Stockholm Gotland och Akademiskt primärvårdscentrum

Palliativa ombudsdagen 9 september

Seminarium för palliativa ombud utbildade av PKC

Palliativa ombudsdagen 14 september

Seminarium för palliativa ombud utbildade av PKC

Kurs i palliativ medicin motsvarande B5-mål

Tvådagars kurs för ST-läkare

Utbildning av palliativa ombud

Föreläsare: Medarbetare PKC

Nyheter

Palliativa ombudsdagar i september – anmäl dig redan nu!

Tema: "Ensamhet och gemenskap"

PKC har genom åren utbildat drygt 1000 palliativa ombud. Efter den grundläggande utbildningen för att bli Palliativt ombud så erbjuder vi fortbildning i smärta samt våra återkommande Palliativa ombudsdagar. I två år har vi haft digitala varianter av våra PO-dagar, men i år blir det fysiskt och denna gång efter sommaren!

Samma program återupprepas vid två tillfällen: den 9 september och den 14 september. Välj den dag som passar dig bäst.

Palliativa ombudsdagen 9 september

[Läs mer och anmäl dig](#)

Palliativa ombudsdagen 14 september

[Läs mer och anmäl dig](#)

Grundutbildningar inom palliativ vård i digitalt format

Utbildningar anpassade för medarbetare med begränsad erfarenhet av arbete med palliativ vård.

4 maj: Symptomkontroll i palliativ vård

[Läs mer och anmäl dig](#)

19 maj: Palliativ vård – en introduktion

[Läs mer och anmäl dig](#)

24 maj: Undersköterskans roll i palliativ vård

[Läs mer och anmäl dig](#)

Nu kan du anmäla dig till PKC-dagen den 27

oktober!

Årets tema: Närstående i palliativ vård

Nu har vi fastställt programmet för PKC-dagen 2022! Det känns så roligt och vi ser redan fram emot att ses och uppleva ett nästan fullsatt Folkets hus och ett förväntansfullt sor!

För medarbetare som arbetar på uppdrag av Region Stockholm, samt för medarbetare som arbetar i eller på uppdrag av kommuner i Stockholms län och som är medfinansierare till PKC, kostar dagen 500 kr/person. För övriga kostar det 3500 kr. Om vi ser att det snabbt är på väg att bli fullsatt så kommer vi att prioritera de förstnämnda. Med det sagt...

Välkommen att redan nu anmäla dig via länken nedan!

[Läs mer och anmäl dig](#)

Vetenskapligt råd och vetenskapliga referat

Vi kommer under året vid fyra tillfällen presentera medlemmarna i PKC:s vetenskapliga råd. Först ut är Linda Björkhem Bergman. Linda har också skrivit ett vetenskapligt referat som vi också länkar till här nedan.

Linda Björkhem-Bergman är överläkare och palliativ konsult på Tema Cancer på Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Hon är Docent och forskargrupsledare vid Karolinska Institutet. Linda har specialistkompetens i Klinisk Farmakologi och Palliativ Medicin och har arbetat inom palliativ vård sedan 2013 vid ASIH Stockholm Södra och Stockholms Sjukhem. Hennes forskning är inriktad på att hitta nya farmakologiska och icke-farmakologiska behandlingar för att förbättra livskvaliteten och minska symptombördan hos patienter som befinner sig i livets slutskede.

Linda är även biträdande vetenskaplig sekreterare på Cancerfonden sedan 2020. En längre beskrivning av Linda Björkhem-Bergmans forskning finns på Karolinska Institutets webbplats: [Länk](#)

Vetenskapligt referat av Linda Björkhem Bergman:

Cancerpatienter i palliativ fas upplevde minskad fatigue av D-vitaminbehandling: effekten var tydligast hos män

Fatigue är ett besvärande symptom för många cancerpatienter och de farmakologiska behandlingsalternativ som finns idag är begränsade. I en randomiserad studie genomförd inom ASIH i Stockholm under 2017–2020, "Palliative-D", visas att behandling av vitamin D-brist till cancerpatienter i palliativ fas kunde minska fatigue. Effekten var mer uttalad hos män än hos kvinnor. Även om effekterna var måttliga så var behandlingen skonsam och utan egentliga biverkningar.

[Läs referatet här](#)

Kostnadsfria föreläsningar i Örebro och digitalt 10–11 maj!

Föreläsningar med Anette Alvariza och Peter Strang

Professorerna Anette Alvariza och Peter Strang som båda är ledamoter i PKCs vetenskapliga råd, är inbjudna att föreläsa om palliativ vård i Örebro den 11 maj klockan 17 – 19 i Wilandersalen USÖ. Föreläsningarna går också att följa digitalt (se länk nedan för mer information). Arrangör är Cancerrådet för Region Örebro län och kvällen riktar sig både mot allmänheten och personal.

Anette Alvariza föreläser tillsammans med professor em. Birgitta Andershed om *"Familjeperspektivet i palliativ vård"*. Peter Strang föreläser under rubriken *"Att känna mening – trots svår sjukdom."*

[Läs mer på regionorebrolan.se](#)

Föreläsning med Peter Strang

Peter Strang föreläser också dagen innan, den 10 maj kl 18 i samma lokal, dvs. Wilandersalen under temat *"Den hälsosamma gemenskapen när man är cancersjuk"*. Också denna föreläsning är kostnadsfri och riktar sig till patienter, närstående och allmänheten. Arrangör är LIVSGNISTAN, som är en intresseförening för personer som är cancerberörda.

[Läs mer på livsgnistanorebro.se](#)

Region Stockholms extra satsning 2022 på palliativ vård inom kommunal vård och omsorg:

Palliativ vård inom äldreomsorgen – vad kan vi göra tillsammans?

Inbjudan till uppstart 31 maj kl. 12–16

PKC i Stockholms län har med hjälp av statliga stimulansmedel genom Region Stockholm fått i uppdrag att under 2022 utveckla utbildningar och andra aktiviteter för att ge förutsättning för en ännu bättre palliativ vård inom kommunal vård och omsorg. Under eftermiddagen kommer vi få veta mer om de planerade satsningarna och samtidigt få ta del av ny kunskap.

Målgrupp: Läkare, chefer och andra nyckelpersoner som arbetar inom uppdraget

läkarinsatser på särskilt boende. Beslutsfattare och andra nyckelperson inom alla kommuner i Stockholms län. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, FoU-enheter för äldre, Verksamhetschefer och enhetschefer för särskilda boenden i länet med flera.

[Till anmälan](#)

Vill du utveckla dig i samtal och kommunikation?

DE
NÖDVÄNDIGA
SAMTALEN

Endagsutbildning för alla yrkesgrupper

- De nödvändiga samtalen – alla yrkesgrupper (21 september)
[Läs mer och anmäl dig](#)
- De nödvändiga samtalen – alla yrkesgrupper (5 december)
[Läs mer och anmäl dig](#)

Tvådagarskurs för läkare

OBS! Samtalskursen är kostnadsfri för läkare inom cancervården i Region Stockholm. RCC Stockholm Gotland står för kostnaden.

- De nödvändiga samtalen – läkare (29–30 september)
[Läs mer och anmäl dig](#)
 - De nödvändiga samtalen – läkare (1 – 2 december)
[Läs mer och anmäl dig](#)
-

Tema Cancer, Karolinska Universitetssjukhuset bjöd in till Gemensam workshop för fördjupat samarbete kring den svårt sjuka personen med cancer

Den 6 april deltog Palliativt Kunskapscentrum i en gemensam workshop med Tema Cancer på Karolinska universitetssjukhuset (KS) och Regionalt Cancercentrum (RCC) med föreläsningar och falldiskussioner kring gemensamma patientfall och utmaningar.

Cancer och samtidig demens – hur blir den palliativa vården?

Referat av Peter Strang, vetenskaplig ledare

Referat av artikeln:

Fürst P, Strang P, Hedman C, Schultz T: **Advanced cancer and concomitant dementia: access to specialized palliative care, emergency room, hospital care, and place of death.** *Acta Oncologica* 2022 (e-pub online before print) ([Länk](#))

Demens – palliativa vårdbehov

Även om den palliativa vården ursprungligen utvecklades för de behov som personer med cancer har i livets slutskede, har alltmer fokus riktats även på icke-cancerdiagnoser som demens. Demens är ett samlingsbegrepp för många olika demenssjukdomar, där Alzheimers sjukdom och vaskulär demens är de två största grupperna. Även om demenssjukdomarna, särskilt Alzheimers sjukdom initialt är en kognitiv sjukdom under många år, med minnesförlust och förlust av olika förmågor, kommer personerna med demens att ha tydliga palliativa behov i livets slutskede. Oavsett demensform, är det vanligt med BPSD (beteendemässiga och psykiska symtom vid demens) redan vid medelsvår demens, men under livets sista år är det också vanligt med ätproblem som kan leda till aspiration (mat kommer ner i lungorna) och därmed lunginflammation, andra infektioner inte minst urinvägsinfektioner, smärtproblem, oklar feber m.m. (1). I en omfattande översikt av Moens och medarbetare konstaterade man att också andra symtom som förstoppning, illamående, orkeslöshet och ångest är vanligt förekommande (2).

Cancer och samtidig demensdiagnos?

Eftersom både cancer och demens som regel drabbar äldre, är det förväntat att en del personer med långtgången cancer också har en demensdiagnos och då ökar de palliativa vårdbehoven. Av olika anledningar är cancer något ovanligare hos personer som också har Alzheimer och vice versa (3,4). Tidigare studier har visat att hos personer som också har en demensdiagnos, upptäcks cancer senare och cancerdödligheten är högre, trots att de använder relativt mycket sjukvård (5,6).

Vi blev nyfikna på att undersöka hur den palliativa vården ser ut i den här patientgruppen, det vill säga cancerpatienter som har en samtidig demens: får de tillgång till specialiserad palliativ vård (SPV) i samma utsträckning som övriga cancerpatienter (7)? Och påverkar faktorer som ålder, kön, socioekonomiska faktorer och samsjuklighet (komorbiditet) sannolikheten att få tillgång till SPV?

”Personer med demens kan ha stora palliativa vårdbehov, särskilt vid samtidig cancer”

Resultat

I vår studie identifierade vi samtliga cancerpatienter som avlidit med långtgående cancer (cancer + kända fjärrmetastaser) inom Region Stockholm under åren 2015 – 2019, med hjälp av Region Stockholms så kallade VAL-databaser.

Totalt hittade vi 12 677 patienter, varav 605 även hade en demensdiagnos. Personer i denna grupp skiljde sig från övriga cancerpatienter i flera avseenden:

- De var äldre (83 år jämfört med 77 år, $p < 0,0001$)
- De var något oftare kvinnor (53% jämfört med 49%, $p < 0,0001$)
- De med samtidig demens fick mer sällan specialiserad palliativ vård (42% jämfört med 76%, $p < 0,0001$)
- De bodde oftare på SÄBO (54% jämfört med 11%, $p < 0,0001$)

När vi med hjälp av logistiska regressionsanalyser studerade om det var vissa undergrupper bland dessa 605 personer som hade större sannolikhet att få specialiserad palliativ vård såg vi i en multivariabel modell att sannolikheten ökade om man var yngre (under 85 år jämfört med över 85 år $p < 0,0001$), om man hade lägre komorbiditetsindex (Charlson Comorbidity Index) $p < 0,0001$, och om man var kvinna ($p < 0,0001$). Sannolikheten var också något högre om man bodde i socioekonomiskt mer välbärgade områden i länet ($p < 0,05$). Personer med cancer och samtidig demens dog mer sällan på akutsjukhus, om de hade tillgång till specialiserad palliativ vård: 3% jämfört med 21% av sjukhusdödsfall bland övriga cancerpatienter ($p < 0,0001$).

”Ålder, kön, samsjuklighet och socioekonomiska faktorer påverkade tillgången till palliativ vård hos denna grupp”

Diskussion

Personer med cancer och samtidig demensdiagnos är en patientgrupp vi sällan pratat om. De dubbla diagnoserna gör att de palliativa behoven kan bli uttalade och kräver kompetens. En cancer med spridning förutsätter goda kunskaper och vana att sköta cancersymtom som smärta, illamående och infektioner, medan en demensdiagnos också ställer krav på demenskompetens, inte minst med tanke på BPSD symtomen.

Idag finns ingen optimal vårdmodell för denna grupp i Stockholms län eller i Sverige. Den specialiserade palliativa vården har stor erfarenhet att sköta cancerpatienter men saknar specifik demenskompetens, medan SÄBO har stor vana att vårda personer med demens i slutskedet, men har inte alltid spetskompetens till exempel i mer komplexa symtomfrågor som kräver avancerad smärtlindring.

Denna patientgrupp är därför en framtida utmaning och talar för att en integrering av SÄBO och specialiserad palliativ vård är en möjlig väg att gå, och som borde övervägas i högre grad. Kan till exempel ASIH eller palliativa konsultteam i högre grad gå in på boenden och hjälpa till i fall där det krävs komplex symtomlindring?

Referenser

1. Eisenmann Y, Golla H, Schmidt H, et al.: **Palliative care in advanced dementia.** *Frontiers in Psychiatry.* 2020; 11:699.
2. Moens K, Higginson IJ, Harding R: **Are there differences in the prevalence of palliative care-related problems in people living with advanced cancer and eight non-cancer conditions? A systematic review.** *Journal of Pain and Symptom Management.* 2014;48(4):660–677.

3. Ma LL, Yu JT, Wang HF, et al.: **Association between cancer and Alzheimer's disease: systematic review and meta-analysis**. Journal of Alzheimer's Disease. 2014;42(2):565–573.
4. Sun M, Wang Y, Sundquist J, et al.: **The association between cancer and dementia: a national cohort study in Sweden**. Frontiers in Oncology. 2020; 10:73.
5. McWilliams L, Farrell C, Grande G, et al.: **A systematic review of the prevalence of comorbid cancer and dementia and its implications for cancer-related care**. Aging and Mental Health. 2018;22(10): 1254–1271.
6. McWilliams L: **An overview of treating people with comorbid dementia: implications for cancer care**. Clinical Oncology. 2020;32(9): 562–568.
7. Fürst P, Strang P, Hedman C, Schultz T: **Advanced cancer and concomitant dementia: access to specialized palliative care, emergency room, hospital care, and place of death**. Acta Oncologica 2022 (e-pub online before print) ([Länk](#))

Foto: Fredrik Sandlund

Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län samfinansieras av Region Stockholm samt kommunerna Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Nykvarn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Stockholms stad, Sundbybergs stad, Södertälje, Tyresö, Upplands-Bro, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

Läs mer om oss på: pkc.regionstockholm.se

Kontakt: pkc.siso@regionstockholm.se

Foto: Yanan Li (om ej annat anges)

Följ oss på Facebook och Instagram

Tipsa en vän

Dela utskicket:

[Avregistrera dig från nyhetsbrevet](#)

Palliativt kunskapscentrum
REGION STOCKHOLM